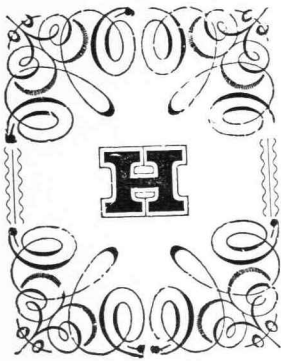

ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΦΩΦΗΣ

Δ Ι Η Γ Η Μ Α

ΜΗΝ φοβερά ἀνήσυχος εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον ἤκουα φιλονικίας μεταξὺ τοῦ πατέρα καὶ τῆς μητέρας μου, καὶ ἐνόησα, ὅτι κἀτι σπουδαῖον θὰ συνέβαινε πάλιν, πλὴν, ἀντὶ νὰ τρέξω πρὸς αὐτούς, ἀγνοῶ διατί, κἀτι τι, ἕνας φόβος ἀκούσιος ἐξηγέρθη ἐντός μου, δι' ὅσα θὰ ἤκουα ἐκεῖ, καὶ ἀπομακρυνθεῖσα ἐπορεύθην μὲ συνεσφιγμένην καρδίαν εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον. Ἔξω εἰς τὴν ὁδὸν παιδιὰ ἐπαίζον εὐθυμα καὶ ζωηρά, ἄλλα ἔτρεχον νὰ φθάσωσι τὰ διαβαίνοντα ὀχήματα, ἄλλα ἠγωνίζοντο εἰς τὸ τριπλοῦν ἄλμα καὶ ἄλλα, προσεπά-

θουν νὰ δέσουν εἰς τὴν οὐρὰν ἐνὸς μαύρου σκύλου, ἕνα τενεκέ.

Παρηκολούθουν ὅλα αὐτὰ, σιωπῶσα, ἀφρηρημένη, διότι ὅλη μου ἡ προσοχὴ ἦτο συγκεντρωμένη εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο. Ἦδη ἐξήρχοντο φωναὶ συγκεχυμένα· ἐξ αὐτοῦ, καὶ κἀποτε κἀποτε, ἡ φωνὴ τῆς μητέρας, ὑψοῦτο περισσότερο καὶ τότε ἠκούοντο εὐκρινῶς αἱ λέξεις αὐται.

— Ὅχι· δὲν εἰμπορῶ ἐγὼ νὰ γίνω περιγελῶς τοῦ κόσμου, ἡ κοινωνία θὰ μὲ χλευάσῃ, ἡ θέσις μου τὸ ἀπαιτεῖ...

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα βραχνή καὶ θυμωμένη, τὴν διέκοπτε, τῆς ἀπήντα, ἀλλὰ δὲν ἤκούον τι, καὶ δὲν εἶχον τὸ θάρρος ν' ἀκούσω.

Ἠγάπων τόσο πολὺ ἀμφοτέρους.

Διὰ τὴν μητέρα μου ἔτρεφον λατρείαν μυστικὴν, καὶ ἀγάπην καὶ σεβασμὸν διὰ τὸν πατέρα μου.

Καὶ ὅταν τοὺς ἐβλεπον ἐρίζοντας καὶ ἀλληλοκατηγοροῦντας διὰ τὴν κακοτυγίαν μας, — καὶ τοῦτο συνέβαινε τόσο συχνὰ — ἠσθιανόμην ἄπειρον λύπην νὰ καταλαμβάνῃ τὴν ψυχὴν μου, νὰ πληγῶνῃ τὴν καρδίαν μου.

Τίς ἔπαιεν :

Ὅχι· δὲν θέλω, δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάσω οὐδένα. Ἴσως καὶ οἱ δύο, ἴσως,.... ἢ μᾶλλον, ἡ τύχη ἢ κακὴ.

Ἄφ' ὅτου ἠσθάνθη ἐμαυτὴν δὲν παρῆλθεν οὐδὲ ἡμέρα σχεδὸν χωρὶς κρουγᾶς, συγχύσεις ἢ καὶ λειποθυμίας.

Ὁ πατέρας ἦτο πάντοτε λυπημένος. Σπανιώς ἐμειδίωεν τὰ χεῖλη του, καὶ σπανιώτερον ἦτο χαρωπὸς ὁ τόνος τῆς φωνῆς του. Τὸν ἔβλεπον πάντα σκεπτικόν, κατηρῆ, καὶ τοῦτο ἠῤῥξανε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν μου.

Μᾶς ἠγάπα ἐν τούτοις πολὺ· συχνὰ ἐθώπευε τὴν κόρην μου, καὶ ὅταν, ἐτύχαινε νὰ κρατῆ εἰς τὰς χεῖρας τὸν μικρὸν διετῆ ἀδελφόν μου, τότε μόνον ἔβλεπον ὅτι δὲν ἦτο πάντα ὁ ἴδιος, ὅτι δὲν ἦτο πάντα σοβαρὸς, διότι καὶ αὐτὸς ὁ μύσταξ του μοῦ ἐφαίνετο τότε, ὅτι ἐμειδία.

Ὁ μικρὸς ἠπλώνε τὰς χεῖρας του τὰς ἀπαλάς εἰς τὸ καστανὸν γένειον τοῦ πατέρα μου, ἔκλειε τοὺς μικροὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐνθαρρυνόμενος ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἔσυρε τώρα πλέον αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν, ἀφίνων χαρωπάς ἀναφωνήσεις.

Καὶ ὁ πατέρας ἐγέλα, ἐγέλα, ἐγέλα.

Πόσον μοῦ ἤρεσκεν ἡ εἰκὼν αὐτή.

Τοὺς ἔβλεπα πάντα ἀφανῆς ἀπὸ γωνίαν τινά, χαίρουσα, γοητευμένη, ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον ἄφρινε τὸν μικρὸν ἐκ τῶν χειρῶν του, ἐγὼ ἔσπευδα, ἐνηγκάλιζόμεν τὴν ὠραίαν μορφήν του, καὶ τοῦ ἔλεγα σιγαλὰ εἰς τὸ οὖς.

— Πατέρα μου, σὲ ἀγαπῶ πολὺ, πολὺ.

Μὲ ἠσπάζετο καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἐνῶ ἀπῆρχετο, ἔβλεπα τώρα πλέον μειδίαμα πολὺ, πολὺ σκυθρωπὸν εἰς τὰ χεῖλη του.

Ἐνῶ ἐσκεπτόμην αὐτά, ἠῤῥξανεν ἡ ἐν τῷ δωματίῳ ταραχὴ. Τώρα πλέον ἤκουον καθαρὰ, καθαρὰ, τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀντήλλασσον.

Ἦσαν τὰ συνειθισμένα.

— Παῦσε, ἔλεγεν ὁ πατέρας, δὲν εἰμπορῶ νὰ σὲ ἀκούω πλέον· κατέστησες τὴν ζωὴν μου δυστυχεῖ μετὰ τὰς ἀπαιτήσεις σου, μετὰ τὰς τρελλὰς φαντασιοπληξίας σου.

— Σὺ μετὰ ἐκαμεις δυστυχεῖ, ἀπῆντα ἡ μητέρα, ἐσὺ μετὰ ἔφερες εἰς τὴν θέσιν νὰ μὴν εἰμπορῶ μίαν ἐπιθυμίαν νὰ πραγματοποιήσω.

— Ἐγὼ; τολμᾶς νὰ τὸ λέγῃς; ἡ τύχη δὲν ἠθέλησε τὸ ἔργον μου νὰ εὐδοκίμησῃ.

— Ὅχι! δὲν ἦτο τύχη.

— Ἀλλὰ τί; τότε, εἶπέ το, εἶπέ το . . .

— Δὲν εἰξεύρω! δὲν θέλω νὰ εἶπῶ τίποτε, διότι ἀδιαφορῶ, ἐὰν ἡ τύχη δὲν σὲ ἠνόνησε, ἢ σὺ δὲν κατέστης ἀξίος νὰ σ' εὐνοήσῃ. Τοῦτο μόνον ἄκουσε. Κωστή, πρέπει νὰ γείνουν ὅσα ἐζήτησα· ἡ θέσις μου, ἡ κοινωνικὴ μου ἀξιοπρέπεια, τὸ ἀπαιτεῖ. τὰ λοιπὰ μοῦ εἶνε ἀδιάφορα.

— Ἄννα, ζητεῖς ἀδύνατα.

— Πάντα αὐτὸ μοῦ ἐπαναλαμβάνεις! καὶ ὅμως ζητῶ ὅτι πρέπει νὰ ζητήσω, ὅτι μία κυρία τῆς τάξεώς μου, μετὰ τὴν μεγάλην προῖκα τὴν ὁποίαν σοῦ ἔφερα δικαιοῦται νὰ . . .

Τὰ λοιπὰ δὲν ἐκατώρθωσα ν' ἀκούσω, διότι ἐγάθησαν εἰς τοῦ πατρός μου τὴν βίαιαν ἀπάντησιν.

Φρικιώσα συνεσπειρώθη ἐν τὴν γωνίαν μου· ἠνόνουν ὅτι ἡ ἔρις θά

ἐξέσπα τέλος ἀγρία, ἀφοῦ ἡ μητέρα ἔθιξε πάλιν τῆς προικός της, τὴν χορδὴν. Ἦτο τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐξηρέθιζε φοβερὰ τὸν πατέρα μου. Ἡ φράσις «κατέστρεψας τὴν προικὰ μου» τὸν καθίστα μανιώδη· ἦτο ἱκανὸς τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ ὑβρίσῃ καὶ αὐτὸν τὸν θεόν.

Ἡ καρδία μου ἐκτύπα τώρα πλέον, πολύ, πολύ, εἰς τὸ στόμα μου ἀνῆρχετο κατὶ τι πικρὸν, ἔτοιμον νὰ βιάσῃ τὰ χεῖλη μου μὲ τῆς αἰωνίας δυστυχίας τὸ χρῶμα· συνήνωσα τὰς χεῖράς μου καὶ ἠθέλησα νὰ προσευχηθῶ ἐκ βάθους ψυχῆς, ἀλλὰ οὐδὲ λέξις ἐξῆλθε τῶν χειλέων μου, διότι προσηλωμένη εἰς τὴν πάλην, ἥτις συνέβαινεν ἐκεῖ, δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑψωθῶ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ.

Ἐπροχώρησα.

Αἱ κραυγαὶ τώρα πλέον μανιώδεις ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ χεῖλη ἀμφοτέρων, φόβος μὲ κατέλαθεν, ἀλλὰ καὶ πόθος νὰ τρέξω ἐκεῖ· δὲν ἠδυνήθην ὅμως, ἡ θύρα ἤνοιξεν ἀποτόμως καὶ ὁ πατέρας ἐξῆλθε μὲ ἀγρίους τοὺς ὀφθαλμούς· δὲν ἐπρόφρασα νὰ τοῦ εἶπω τι, ἔλαβε τὸν πῖλόν του καὶ ὤρμησεν εἰς τὴν κλίμακα, ψιθυρίζων.

— Κατηραμένη ἡ ὥρα, τρεῖς κατηραμένη.

Εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

Εὐρον τὴν μητέρα μου εἰς νευρικὴν κρίσιν· ἦτο ἐξηλωμένη ἐπὶ τοῦ καναπέ· οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔχυνον δάκρυα, δάκρυα πολλά, ἐνῶ μὲ τὸ μικρὸ της μανδῆλι ἠμυρόδιζε νὰ ἐξέλθωσι ἀπὸ τὸ στόμα της αἱ ἀνερχόμεναί εἰς αὐτὸ κραυγαί.

Τὴν ἐπλησίασα· ἐγονυπέτησα παρ' αὐτήν, καὶ τὴν περιέβαλον μὲ τοὺς βραχιόνάς μου ἐρωτῶσα.

— Τί συνέβη; διατί πάλιν τὰ ἴδια; Δὲν θὰ ἡσυχάσουμε λοιπὸν ποτέ;

— Ποτέ! ἀνεκράξεν ἀνεγειρομένη, ὡς γαλθανισθεῖσα, ποτέ, ἐφ' ὅσον ὑποφέρω.

— Ἄλλὰ διατί;

— Ὁ ἀγενής, τὸ θηρίον, μὲ ὕβρισε.

— Μὰ τὸν ἐξηρέθισας· ἀπήντησα σιγαλά.

— Ἐγὼ; ἐγὼ; τὸ λέγεις ἐσὺ τοῦτο; θέλεις νὰ τὸν ὑπερασπισθῆς; ἀγαπᾷς λοιπὸν περισσότερο τὸν πατέρα σου; Δὲν βλέπεις πόσον ὑποφέρω, πόσον βασανίζομαι, ἀλλ' ἀπαθῆς τολμᾷς νὰ ὑψώσῃς ὑπὲρ αὐτοῦ φωνήν; Ἄ! παιδί ἄδικο! κόρη μεροληπτοῦσα! Δὲν εἰςεύρεις λοιπὸν ὅτι τὰ πάντα μοῦ ἐστέρησεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός. . . .

ἠθέλησα νὰ τὴν διακόψω, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην, αἱ λέξεις ἐξήρχοντο ὀρμητικῶς ἀπὸ τὰ χεῖλη της, καὶ οὐδεὶς θὰ κατώρθου νὰ τὰς ἐμποδίσῃ.

Ἡ μητέρα ἐξηκολούθει.

— Ἄκουσε! ἄκουσε λοιπὸν· ἡμῖν εὐτυχίης καὶ μὲ ἔκαμε δυστυχῆ, ἡμῖν πλουσία καὶ μὲ κατέστησε σχεδὸν πτωχὴν, ἀδιαφοροῦ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ. Τοῦ εἶπα· θὰ λησμονήσω τὰ πάντα, ἐάν καταρθώσῃς, ὥστε οὐδεὶς νὰ μ' ἐνοήσῃ· ἡ κοινωνία νὰ μὴ μὲ χλευάσῃ· διὰ τὸν κόσμον νὰ ἤμαι ὅπως ἡμῖν, πλουσία, τιμωμένη, νὰ διατηρήσω μὲ πᾶσαν θυσίαν τὴν θε-

σιν μου, τὴν ἀξιοπρέπειάν μου . . .

— Μὰ ἐὰν εἶνε δύσκολα ὅλα αὐτά :

— Σιώπησε ! δὲν θέλω ν' ἀκούσω τίποτε, οὐδ' ἐπιτρέπω εἰς ἐσέ νὰ μου δίδῃς μαθήματα καρτερίας.

— Βασανίζεις τὸν πατέρα μου, ἠθέλησα νὰ κραυγᾶσω τότε, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ἡ ὑπερέτρια, ἥτις, ἀφοῦ ἔρριψεν ἐφ' ἡμῶν θριαμβευτικὸν βλέμμα, εἶπεν.

— Ἡ Κυρία Μαρουδῆ ἔρχεται ἐδῶ.

Καὶ εἰς τὴν θύραν ἐφάνη τρώντι ἡ φίλη τῆς μητέρας λέγουσα ἐνῶ ἔτεινα τὰς ἀγκάλας.

— Ἀγαπητῆ μου Ἄννα εἶσαι καλὰ :

— Φιλτάτη Μάρθα, ἀνταπήνητησεν ἡ μητέρα μου, ὡς ἐκ θαύματος μετхамορφωθείσα, καὶ ὡς φιλιτάται ἀδελφοὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων, ἀνταλλάσσουσαι δεκάδας φιλημάτων, ἐνῶ ἐγώ, ἐν τῇ ὑψίστῃ ἐκείνῃ στιγμῇ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἀγάπης των, εὔρον καιρὸν ν' ἀποσυρθῶ.

Ἐδυσπίστησα πάντοτε εἰς τοὺς διαχυτικούς χαρακτῆρας. Ὑπὸ τὰ φιλήματα, τὰς θωπείας, τοὺς ἐπαινοὺς καὶ τὰ θαυμαστικά, εὔρον κρυπτόμενα, εἰρωνείαν, ρθόνον, δηλητήριον.

Εἶνε ἱκανοὶ ἀσπαζόμενοί σε, νὰ σὲ πνίξωσι, θωπεύοντες, νὰ σὲ ὠθήσωσιν εἰς βάραθρον, καὶ ἐπαινοῦντες, νὰ σὲ ῥίψωσιν εἰς ἀκόμη φοβερώτερον ποιούτον, εἰς τῆς κοινῆς γνώμης τὴν καταλαλιάν.

Αὐτὰ ἐσκεπτόμην, ἀποσυρθεῖσα τοῦ δωματίου ἐκείνου, εἰς τὴν θέαν τῆς κυρίας Μάρθας, τῆς φίλης τῆς μητρός μου.

Ἡ κυρία Μαρουδῆ ἦτο τοιαύτη.

Δυστυχῶς ὅμως εὔρε σύντροφον ζηλευτὸν τὴν μητέρα μου.

Ἡ μία διαχυτικὴ, ἡ ἄλλη διαχυτικωτέρα, ἡ μία ἐνθουσιώδης, ἡ ἄλλη ἐνθουσιωδεστέρα, ἡ πρώτη μεγάλαιχος, ἡ ἄλλη μεγαλαυχικωτέρα.

Πρὸ τριῶν χρόνων τὴν ἐγνωρίσαμεν.

Ἐκτοτε ηὔξησεν ἡ κακοδαίμονία τοῦ οἴκου μας, ἔκτοτε ηὔξησαν αἱ ἔριδες καὶ αἱ συγχύσεις.

Ἄλλοίμονον ! !

Ἡ ἀδυναμία τῆς μητέρας, ὑπῆρξε πάντοτε, ἡ θέσις τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀρ' ὅτου ὅμως ἐγνωρίσε τὴν Μάρθαν, ἠννέει νὰ κρατήσῃ πλέον θέσιν, ἀξιοπρέπειαν, καὶ ἀπέναντι αὐτῆς.

Ἐὰν ἡ κυρία Μαρουδῆ ἔκαμεν ἓνα φρέμα, ἡ μητέρα ὄφειλε νὰ κάμῃ δύο, ἐὰν ἡ κυρία Μάρθα εἶδιδε μίαν ἐσπερίδα, ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ δώσωμε τρεῖς, ἐὰν δὲ ποτε ἡ κυρία Μαρουδῆ ἀπεφασίξεν ἓνα μικρὸ μέγρι Πόρου ταξιδάκι, ἔ, ἡ μητέρα τότε, ἦτο ἠναγκασμένη νὰ κάμῃ τοῦλάχιστον ὀλόκληρον τὸν γύρον τῆς Πελοποννήσου.

Ὁ σκοπὸς ἀμορφῶν, ὁσάκις συνηγόντο, ὁ κρυπτόμενος κακῶς ὑπὸ τὰ πολλὰ φιλήματά των, ἦτο ποῖα νὰ φανῇ ὑπερέτρια τῆς ἄλλης, πλουσιωτέρα, μεγαλοπρεπεστέρα.

Ἐνθυμούμαι μίαν ἡμέραν, ὅτι δὲν εἶδα νὰ κοσμηῇ τὴν χεῖρα τῆς μη-

τέρας, ένα ώραϊον κομφών δακτυλιδάκι, δῶρον τοῦ πατέρα μου· ὅταν δὲ τὴν ἠρώτησα μήπως τὸ ἔχασε; μοῦ ἀπήντησε μὲ τὸν ἀφελέστερον τρόπον.

— "Ὁχι· παιδί μου! ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπλήξω τὴν Μάρθαν τὸ ἐδώρησα ἐμπρός της εἰς τὴν μοδίστρα μου.

"Ἄλλοτε εἰς τὴν πλύντριαν, τῆς κ. Μάρθας παραπονουμένην ὅτι δὲν ἔχει νὰ προικίσῃ τὴν κόρην της, ἐδώρησεν ἕξ ἀσημένια κουταλάκια καὶ ἓνα παλαιὸ μεταξωτὸ φόρεμα.

"Ὅταν δὲ μίαν ἄλλην ἡμέραν ἠθέλησα νὰ ἐξέλθω εἰς περίπατον μὲ τὸν πατέρα μου ζήτησα δὲν εὔρον τὸ φόρεμα τοῦ περιπάτου, τότε ἔσπευσα νὰ ἐρωτήσω τὴν μητέρα μου τί εἶχε γίνει, ἐκείνη δὲ εἰς ἀπάντησιν μὲ ἐνηγκαλίσθη καὶ μοῦ εἶπεν ἀσπαζομένη με.

— Μὴ στενοχωρεῖσαι! θὰ σοῦ πάρω ἄλλο, διότι ἐκεῖνο τὸ ἔδωκα σὲ κάποια πτωχή.

"Ὅλα αὐτὰ δέ, παρουσίᾳ πάντοτε τῆς κ. Μαρουδῆ.

Ἡδυνάμην ἄπειρα τοιαῦτα ν' ἀριθμήσω, ἀλλὰ δὲν ἀντέχω νὰ τὰ ἐνθυμοῦμαι καὶ παύω ἕως ἐδῶ.

Ἡ κ. Μαρουδῆ ἦτο πλουσία καὶ ἠδύνατο νὰ πράττῃ τοιαύτας ἀνοησίας χωρὶς τέλος νὰ διακινδυνεύῃ τι. Ἀλλὰ ἡ μητέρα; Αὐτὴ ἦτις ἐγνώριζε πόσον δύσκολος ἦτο ἡ θέσις μας; Πλὴν τί τὴν ἐμελλε; ἡ μανία της ἦτο τοιαύτη ὥστε ἠδιαφόρει· ἔστω καὶ ἂν ὅλα αὐτὰ ἐστοίχιζον μίαν ἡμέραν τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν τοῦ δυστυχῆ πατέρα μου.

Ἡ κ. Μάρθα καὶ ἡ μητέρα ἦσαν πάντοτε μαζύ· ἔλεγον ὅτι ἠγαπῶντο ὡς ἀδελφοί· ὅτι ἦτο εὐδαιμονία διὰ τὴν μίαν ἡ εὐτυχία τῆς ἄλλης, καὶ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἐθυσιάζετο ἡ μὲν διὰ τὴν δέ.

Μίαν ὅμως περιέργειαν ἔσχον ἐν τῷ βίῳ μου, περιέργειαν τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθην δυστυχῶς νὰ ἱκανοποιήσω. Ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἐμάνθω, ὁποίας κατηγορίας ἔλεγεν ἡ κ. Μαρουδῆ ἀπούσης τῆς οἴτης της, διότι, τοῦλάχιστον ἡ μητέρα μου, οὐδέποτε ἀφῆκεν εὐκαιρίαν νὰ τῆς διαφύγῃ, χωρὶς νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν Μάρθαν, ὅσα μία ἄσπονδος ἐχθρά.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτο κακὴ.

Χαρακτὴρ ἐντελῶς ἀνυπότακτος, ἐντελῶς παράφορος, ἔβλεπα ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἔφερε τὴν ἀπώλειαν, τὴν δυστυχίαν τὴν ἀνεπανόρθωτον εἰς τὸν οἶκόν μας. Ὁ πατήρ μου δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἐμποδίσῃ πλέον. Ὅταν ἤθελεν ἀνῆρ νὰ φωνῆ, καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὰς μεγάλας ἀπαιτήσεις της, τοῦ ἔρριπτεν πάντα, ὡς βόλισμα ἐξευτελιστικόν, εἰς τὸ πρόσωπον, τὴν φράσιν «τὴν προικὰ μου» καὶ αἱ λέξεις ἐκεῖναι παρέλιον τὸ θάρρος καὶ τὸ ἀποφασιστικόν του.

Ὑπάρχουν γυναῖκες, αἰτινες ἀφιέμεναι τοῦ χαλινοῦ ἀδυνατοῦν νὰ βυθίσουν τὴν εὐθείαν ὁδόν, ὅπως ὑπάρχουν ἄλλαι ἱκαναὶ οὐχὶ μόνον ἐκυτὰς νὰ καθοδηγήσουν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὸν βίον νὰ ρυθμίσουν σωφρονῶς καὶ εὐπρεπῶς.

Δυστυχῶς ἡ μητέρα ἀνῆκεν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν.

— Φῶρη, Φῶρη, ἤκουσα ἀφῆνης τὴν φωνὴν τῆς μητέρας μου κα-

λουσάν με, διότι ακολουθοῦσα καὶ αὐτὴ τὸν συρμόν, μοῦ εἶχε παραμορφώση τὸ ὠραῖόν μου ὄνομα, Φῶφη ἔλα ἐδῶ.

Ἔσπευσα πάραυτα μετὰ φανερᾶς δυσαρρεσκείας.

— Ἔλα ἐξηκολούθησε, ν' ἀκούσης τί ὠραία διηγείται ἡ κ. Μάρθα, ποῦ ἐπέρασαν εἰς μίαν ἐξοχὴν.

— Ἔλα λοιπόν, εἶπε καὶ ἡ κ. Μαρουδῆ, διατί μᾶς κάνεις τὸ βαρὺ; ἔλα νὰ σὲ φιλήσω.

Μὲ ἠσπᾶσθη τετράκις, μοῦ ἔσφιξε τὴν χεῖρα, ἐθώπευσε τὴν κόμην μου, ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἀνάπτυξίν μου καὶ εἶπε μυστικῶς κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ξεύρεις ὅτι εἶσαι ὠραία μικροῦλα;

Τί ἀνόητος! ὡς νὰ μὴ τὸ ἐγνώριζον.

Ἡ μητέρα ἐθεώρησε καλὸν νὰ τῆς ἀνταποδώσῃ πάραυτα τὰ αὐτὰ φιλοφρονήματα καὶ διὰ τὴν ἰδικήν της κόρην.

Ἔννοεῖται, ὅτι ἦσαν μόνον φιλοφρονήσεις, διότι καθὼς ἔλεγεν, ἡ μητέρα, ἡ κόρη τῆς κ. Μάρθας ἦτο ἓνα τεραστάκι.

Κατόπιν ἐξηκολούθησεν.

— Ἀκούεις Φῶφη; προχθὲς ἦσαν εἰς τὴν Καισαριανὴν, ἐπέρασαν θαυμάσια, εἶνε κατὰλληλος ἡ ἐποχὴ δι' ἐκδρομάς, ἐμεῖς θὰ ὑπάγωμεν τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα εἰς Μαραθῶνα, θέλεις;

— ὦ! ναὶ μαμά.

— Ἀκούεις; ἡ κ. Μάρθα ἔκαμεν ἓνα ὠραῖο φόρεμα τῆς ἐκόστισεν ὀλίγον ἀκριβᾶ, ἀλλὰ δὲν σημαίνει, ἐὰν δὲν ἦμην εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν μοδίστρα μου, ἐκεῖ θὰ ἔρραπτον καὶ ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου τὸ καπέλλο της πῶς σοῦ φαίνεται, δὲν εἶνε ὠραῖον;

— ὦ, ναὶ μαμά, ἀπήντησα καὶ πάλιν βλακωδῶς, διότι κατὰ συμβουλήν της, ἦτο ἡ μόνη ἀπάντησις, τὴν ὁποῖαν ὤφειλον νὰ δίδω πρὸ τῶν ξένων.

— Ἐκεῖ ἀπεφάσισα νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἰδικόν μου. Ξεύρεις Μάρθα, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινομένη τῶρα πλέον εἰς τὴν κυρίαν Μαρουδῆ, ἥτις τὴν ἤκουε μειδιῶσα εἰρωνικῶς, παρήγγειλα πολλὰ πράγματα σήμερα εἰς τὸν Κωστῆ, εἰς τὰς ἀρχὰς ἐθύμωσε λίγο, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς ἄνδρας: «εἶνε ἔξοδα περιττά, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη», ἀλλ' ἐγὼ ἡ ὁποία καθὼς ξεύρεις, δὲν λέγω διπλὸ λόγον, ὠργίστην, ἐκτύπησα πόδι καὶ ὄλα θὰ γίνουσι. Δὲν λέγω, ἀγαπῶ τὸν Κωστῆ, δὲν θέλω νὰ τὸν δυσαρρεστήσω, εἶνε καλὸς, κάλλιστος, ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ καὶ νὰ ἐκπίπτω τῆς θέσεώς μου καὶ . . .

— Καὶ κάνεις πολὺ καλὰ, τὴν διέκοψεν ἡ κυρία Μάρθα. Προχθὲς παρετήρησα φιλτάτη, ὅτι ἡ τοιαύταις σου θέλουν ἀνανέωσι, ἡ θέσις σου ἡ κοινωνικὴ δὲν σοῦ ἐπιτρέπει νὰ παραμελήῃς τὸν ἑαυτόν σου.

Ἡ μητέρα ὠχρίασε.

Ἡ κυρία Μάρθα ἐφύσα μὲ ὄλως γυναικεῖον τρόπον, ὅπως ἀνανεωθῆ, ἡ πρὸ μικροῦ καταπαύσασα πυρκαϊά.

— Ἐγὼ, Ἄννα μου, ἐξηκολούθησε, σοῦ τὰ λέγω αὐτὰ ὡς ἀδελφῆ

πονετική, πρέπει πολύ γρήγορα νὰ κάμεις τὸ νέον σου φόρεμα.

— Θὰ τὸ κάμω, ἀνέκραξεν ἡ μητέρα ἀνεγειρομένη, καὶ ἔτοιμος καὶ ἐπὶ παρῶσι τῆς Μάρθας νὰ ἐκραγῇ, ὅτε ἡ θύρα ἠνοιχθῆ καὶ πάλιν ἡ ὑπηρέτρια ἐνεφανίσθη καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν εἶπε μετὰ σεβασμοῦ.

— Κυρία ἕνας ὑπηρέτης φέρει ὅτι παραγγείλατε εἰς τὸν Κύριον, ὑφάσματα, καπέλλα . . .

— Ἀληθῶς; εἰπέ του ἀμέσως νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

Ἡ μητέρα ἐθριάμβευε.

Ἡ κυρία Μαρουδῆ ἠγέρθη.

— Πῶς θὰ φύγῃς; Δὲν μένεις νὰ ἰδῆς τὰ νέα μου πράγματα; εἶπεν ἡ μητέρα.

— Ἄλλοτε Ἄννα μου, τώρα βιάζομαι πρέπει νὰ κάμω καὶ ἄλλας ἐπισκέψεις, δὲν σοῦ τὸ εἶπα;

— Ὅχι! θὰ τὸ ἐλησμόνησες ἴσως, τῆς ἀπήντησεν ἡ μητέρα μειδιῶσα.

— Πιθανόν.

Ἡσπάσθησαν ἀλλήλας διαχυτικώτατα, καὶ ἐνῶ ἡ μητέρα ὠδήγει αὐτὴν μέχρι τῆς θύρας, ἐγὼ θεωροῦσα τὰ πράγματα τὰ ὅποια ἔφερον ἡ ὑπηρέτρια καὶ ἠπλώσε πρὸ ἐμοῦ, ἐσκεπτόμην μελαγχολικῶς.

— Τί νὰ ἐστοίχισαν ἄρα γε εἰς τὸν πατέρα μου;

Ἡ μητέρα ἐπανῆλθε τὸ ἐσπέρας ἀπὸ τὴν κυρίαν Μαρουδῆ ἔξω φρενῶν.

Ἐνας μῆνας δὲν εἶχε παρέλθῃ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου ἔλαβεν, ὅτι ἀπήτησεν ἀπὸ τὸν πατέρα μου, μὴν γαλήνης καὶ ἡρεμίας, καὶ ἰδοὺ καὶ πάλιν τὸ πᾶν εἰς ἀναστάτωσιν.

Ἡ κυρία Μαρουδῆ ἀνανεώνει τὴν ἐπίπλωσιν τῆς οἰκίας της.

Πρέπει πάσῃ θυσίᾳ νὰ πράξωμεν τὸ αὐτό. Προσπαθῶ νὰ τὴν καθησυχάσω, νὰ τὴν πείσω, ὅτι εἶνε μάταια ἔξοδα ὅλα αὐτά, πλὴν μὲ ἀποστομόνει λέγουσα:

— Σιώπα! ἡ διατήρησις τῆς κοινωνικῆς μου θέσεως τὸ ἀπαιτεῖ.

— Ἐ! εἰς τὸν διάβολον θέλω νὰ κραυγᾶσω τότε καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ ὑπόληψις, καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς κοινωνίας, ὅταν πρέπει νὰ τὰς διατηρήσῃ τις με τοιαύτας θυσίας. Εἶθε λοιπὸν νὰ ἐγεννώμεθα χωρικοὶ ἢ ἄγριοι, χωρὶς κοινωνικῆν θέσιν, καὶ ἀναξιοπρεπεῖ ἀξιοπρέπειαν.

Πλὴν δὲν ἠδυνήθη, διότι ὁ πατέρας ἦτο πρὸ ἡμῶν.

— Τί ἔχεις; τὴν ἠρώτησε, ἰδὼν αὐτὴν τόσῳ τεταραχμένην.

— Τί ἔχω; βλέπω, ἀνέκραξε μὲ ὄλην τὴν ὀρμὴν τῆς ἐκείνης, ὅτι αὐτὸ τὸ σπίτι ἔγινε σὲ κακὸ γάλι. Δὲν εἶνε νὰ τὸ δῆ, νὰ τὸ ἀντικρύσῃ μάτι ἀνθρώπου; τὰ ἐπιπλα αὐτά δὲν ὑποφέρονται, πρέπει ν' ἀνανεωθῶν. θέλω ἕνα πολυέλιον, θέλω νέο γαλί, νέα παραπετάσματα, νέα. . .

— Ἄννα εἶσαι καλὰ; τὴν διέκοψεν ἑκπληκτος ὁ πατέρας.

— Εἶμαι κάλλιστα! καλὰ δὲν θὰ ἦσαι ἐσύ, ὅποῖος δὲν τὰ ἐννοεῖς.

δὲν τὰ ἐννόησες τόσον καιρόν.

— Μὴ γίνεσαι παιδί.

— Παιδί! θά ἦμαι ἐὰν ἀφίσω νὰ μὲ σύρῃς ἀπὸ τὴ μύτη. "Ακουσε Κωστῆ· σοῦ ὀρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μητρός μου, ὅτι αὐτὰ ποῦ εἶπα πρέπει νὰ γείνουν, ἄλλως . . .

— Μὲ ὠθεῖς εἰς τὰ ἄκρα, "Αννα! ὅλα αὐτὰ ποῦ ζητεῖς γνωρίζεις ὅτι θέλουν χρήματα. Ποῦ θά τὰ εὔρω;

— Δανείσου.

— Τὸ ἔπραξα πρὸ πολλοῦ, εἶπε μὲ χεῖλη κάτωχρα ὁ πατέρας.

— Δανείσου καὶ πάλιν· ἐξηκολούθησεν ἀμειλικτός ἐκεῖνη.

— Δὲν μοῦ δίδουν.

— Τότε! τότε, ἀνέκραξε κλαίουσα, ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. Δὲν θά ἔχω πρόσωπον νὰ φανῶ εἰς τὸν κόσμον· ἡ κοινωνία θά μὲ χλευάσῃ, θά μὲ περιφρονήσῃ, ὁ βίος κατέστη μισητός. Δὲν εἰμπορῶ νὰ βλέπω τὴν Μάρθαν, τόσῳ πλουσίαν, τόσῳ εὐτυχησμένην, νὰ ζῆ μέσα εἰς τόσῃ πολυτέλειαν, καὶ ἐγὼ νὰ φαίνομαι πτωχὴ καὶ παρηγκωνισμένη. Ἄχ! θεέ μου, διατὶ ἐγεννήθην; Μητέρα μου, μητέρα μου, ποῦ εἶσαι νὰ ἰδῆς τὴν κόρην σου δυστυχῆ, μυριάκις δυστυχῆ; Καὶ ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα, εἶχε λάβῃ στάσιν ὅλως τραγικὴν.

Ἅ ὁ πατέρας κάτωχρος ἐσίγα.

Ἅ ἡ μητέρα ἐξηκολούθησε μετ' ὀλίγον ἀγριωτέρα.

— Ἄλλὰ δὲν εἰξεύρεις, ὅτι ἔχεις καθήκον νὰ φέρῃς αὐτὰ τὰ ὅποια ζητῶ;

— "Αννα . . .

— Ἀησμονεῖς λοιπὸν κύριε, ὅτι τὴν . . .

Ἅ ἐγὼ ἐρρίγησα· θά ὠμίλη καὶ πάλιν περὶ τῆς προικός της.

Φαίνεται ὅτι καὶ ὁ πατέρας τὸ ἐνόησε, τὴν φορὰν αὐτὴν δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὴν ὕβριν της, τῆς ἐκλείσει διὰ τῆς χειρὸς τὸ στόμα λέγων μὲ φωνὴν βραγχινὴν.

— Αὐριον θά τὰ ἔχῃς, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ σιώπα.

— Πῶς; ἀλήθεια Κωστῆ μου; ἔκραξε χαίρουσα ἡ μητέρα ἐντελῶς μεταβληθεῖσα, πλὴν ἐκεῖνος δὲν ἤκουε πλέον, ἦτο μακράν.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔφερον εἰς τὸ σπῆτι ἐπιπλά πολυτελῆ καὶ ὠραῖα.

Ἅ ἡ μητέρα ἔλεγεν ὅτι ἦτο εὐτυχῆς, τὸν πατέρα ὁμῶς τὸν ἔβλεπα ἀπὸ τότε περισσότερο κατηρῆ καὶ λυπημένον.

Τρεῖς μῆνες παρῆλθον.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔσχομεν ἴσως ὀλιγωτέρας ἐριδὰς καὶ ταραχάς, ἀλλ' οὐδὲ τότε διήλθομεν βίον εὐτυχῆ.

Εἰς τὸ σπῆτι μας εἶχε πλέον ἀπλωθῆ ὡς σκιά ἀδιόρατος κατὶ τι τὸ ὅποιον ἐπέεζε τὰς καρδίας ὄλων καὶ ἐφυγάδευε ἀπὸ τὰ χεῖλη τὸ μεῖδιμα.

Ἅ ἡδη παρηκολούθουν ζωηρῶς τὸν πατέρα μου, τὸν ἔβλεπα περισσότερον σκυθρωπὸν, ἀγριον σχεδόν, καὶ τοῦτο ἠῤῥαξε τοὺς φρόβους μου.

Αἶφνης ἀσυναίσθητως μία σκέψις ἤρχισε νὰ μὲ βασανίζῃ. Ἐνόμιζα ὅτι κατὶ κακὸν θά μὰς συνέβαινε, κακόν, ὅπερ οὐδεὶς θά ἠδύνατο πλέον νὰ ἐπανορθώσῃ, οὐδεμία δύναμις νὰ μεταβάλλῃ ἢ θεραπεύσῃ.

*Ήτο μία σπανία προειδοποίησης, είδος δευτέρας όράσεως, έξ εκείνων τὰς όποίας αναγινώσκουμεν είς κάτι παλαιά μυθιστορήματα, τήν όποίαν όμως έγω άνεγνώριζον, ήσθάνομην και έφοβούμην.

Κάποτε πάλιν, μου έφαινετο ότι έγχανα τήν αίσθησιν του περι έμέ κόσμου, ότι έβλεπα έμπρός μου μίαν φόβερην άβυσσον, ήτις ήτο έτοιμη νά μὰς δεχθῆ, και τότε ήκουον κάτι τι νά κραυγάζῃ με άλλόκοτον τόνον έντός μου.

—Σώσε τους, σώσε τους.

Και αί τρελλαί αύται ιδέαι είσεχώρησαν τόσον πολύ έν έμοί, ώστε δέν έφοβούμην πλέον, παρά άνέμενον· τήν μεγαλειτέραν δυστυχίαν, εάν μου άνήγγελον άφνης, τό φορικώδέστερον άτύχημα, δέν θά έξεπληττόμην.

Ή ψυχή μου ήτο έτοιμη νά δεχθῆ τὰ πάντα.

Δέν ήδυνάμην όμως νά μαντεύσω πόθεν θά προήρχετο τούτο.

Ή από τήν μητέρα ή τόν πατέρα μου.

Έδώ σταματά, άποσπασθεισών σελίδων τινών, τό χειρόγραφον τῆς άφελους κόρης, τό όποιον περιήλθε μίαν ήμέραν εκ τύχης είς τὰς χειράς μου.

Ήδη έπιτρέψατε νά συμπληρώσω τὰς έλλειπούσας σελίδας άφου γνωρίζω τήν ιστορίαν αύτήν.

Τὰ προαισθήματα τῆς Φώφης δέν τήν ήπάτων.

Είς τό σπίτι των έπεκρέματο τφόντι μεγάλη συμφορά. Ή κ. Μαρουδῆ ύπῆρξε και πάλιν ή αίτία. Ένα βράδου έλεγεν έμπιστευτικώς είς τήν φίλην της.

—Νά σου πῶ Ήννα μου, τί μου συνέβη· γνωρίζεις τόν κύριον Χ.·;

—Ναι, όλίγον·

—Φαντάσου ότι χθές μου έξέφρασεν αισθήματα· φαίνεται· ότι με άγαπᾷ ως τρελλός.

—Σέ άγαπᾷ; και τί άπήντησες έσύ;

—Μπά! και τί ήθελες νά είπω· προσεποιήθην τήν προσβληθείσαν, δέν ήθέλησα νά τόν άκούσω, άλλά σε βεβαιώ ότι κατὰ βάθος τόν έλυπούμην πολύ.

—Τόν έλυπείσο; ώστε;...

—Ού! καυμένη τί ύποθέτεις· είνε τόσον καλός, τόσον εύγενής που σε βεβαιώ μου κινεί τήν συμπάθειαν, και έγω ξεύρεις είμαι πολύ πολύ εύαίσθητος είς τό ζήτημα αυτό.

Όταν άνεχώρησεν ή κ. Μαρουδῆ, ή Ήννα απέμεινε σκεπτική, κατ' άρχάς ήσθάνθη άποστροφῆν διά τήν φίλην της, διότι ως έλεγεν και ή Φώφη, κατὰ βάθος ήτο πολύ καλή, άλλά βαθμηδόν ήρχισε μία ζηλοτυπία νά έξεγείρεται έν αύτῇ, και όλίγον κατ' όλίγον κατελήφθη υπό τῆς συνήθους άκρισίας της, και έν μιᾷ στιγμῇ έξ εκείνων, αϊτινες βαρύνουν τόσον πολύ επί του βίου του άνθρώπου, άπεφάσισε και είς τούτο νά μιμηθῆ τήν Μάρθαν, και νά φανῆ εί δυνατόν εύαίσθητοτέρα εκείνης.

Και έν τούτοις ήγάπα είλικρινώς τόν σύζυγον της.

Ἐπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετεβλήθη, ἔτεινε τώρα πλέον εὐμενὲς οὖς εἰς τὰς φιλοφρονήσεις τοῦ Μιμῆ Μαρουδῆ ἀνεψιοῦ τῆς Μάρθας.

Ὁ Μιμῆς ἦτο νέος, ὠραῖος, κομψός, ἐξ ἐκείνων οἵτινες καίουν αἰώνιον ψευδὲς θυμίαμα πρὸ τῆς γυναικός, μὲ μόνον τὸν πόθον νὰ διασύρουν τὴν ὑπόληψίν της.

Καὶ ἡ Ἄννα μειδιῶσα ἀφίετο τώρα πλέον εἰς τὰ ἀπατηλὰ λόγια του.

Ἡ καταστροφή προσήγγιζε.

Ἡ δὲ Φώφη ἔννοουσα τὰ πάντα, δὲν ἔκαμιν ἤδη ἄλλο τι παρὰ νὰ κλαίῃ σιωπηλῶς διὰ τὴν ἐλαφρότητα τῆς μητρός της.

Ἦδη ἄς ἀκολουθήσωμεν τὴν συνέχειάν, εἰς τὸ χειρόγραφον.

Ἡ Φώφη γράφει.

Ἀρκεταὶ ἡμέραι παρῆλθον ἀκόμη.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα εὕρισκοντο ἐν διηνεκεῖ ψυχρότητι.

Ἦδη ἐφ' ὅλων τῶν προσώπων ἐπεκάθητο μία ἀνησυχία, μία κρυφία στενοχωρία, ἥτις ἐκράτει τὰ χεῖλη σφραγισμένα καὶ τὰς καρδίας κεκλεισμένας πρὸς ἀλλήλας.

Ἄγρυπνος παρηκολούθουν τώρα πλέον ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς μου, ἔτοιμος νὰ συγγρατήσω τὴν πτώσιν των, τὴν ὁποῖαν ἐκάστην ἐσπέραν παρεκάλουν, ἰκέτεον τὸν θεόν, νὰ ἀποτρέψῃ διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῆς χειρός του.

Ἡ μητέρα ἀπέφυγε πλέον τὸ βλέμμα μου καὶ αὐτὴν τὴν παρουσίαν μου, εἶχεν αὐξήσῃ τώρα ἡ νευρικότης της, καὶ ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις ἡ φιλαρέσκεια.

Μία κορυγὴ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν ἐπῆραζε φοβερὰ καὶ ἠναγκάζομην ν' ἀποσύρωμαι μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα δωμάτια, ἐκείνη δὲ μένουσα μόνη δὲν ἐπραπτεν ἄλλο τι παρὰ ἐσχεδιάζε *τουαλέττας* καὶ ἠγόραζεν ὑφάσματα. Ἐξόδευεν ἤδη ἀφειδῶς, διότι ὁ πατέρας, ἀκολουθῶν φαίνεται τὸ τοῦ Γκαίτε, «Ἄοκνος πάλιν μόνον ἄνδρα δείκνυσι!» τῆς παρεχόμεναι πᾶν ὅτι τοῦ ἐζήτει, παλαιῶν τώρα πλέον ὑπερανθρώπως.

Ὁ Μιμῆς ὁ συγγενὴς τῆς κ. Μαρουδῆ ἐπισκέπετο ἤδη συχνώτερα τὴν μητέρα μου, ἐνῶ ὁ πατέρας παρὰ ποτε σκυθρωπὸς δὲν ἐδέχετο νὰ τοῦ ἀποτείνῃ τις οὐδὲ λέξιν.

Ἐν τούτοις πολλὰκις προσεπάθησα νὰ τοὺς συμφιλιώσω, ἀλλ' ἀνένδοτο: ἀμφοτέροι, εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης λέξεως μὲ ἀπεστόμωναν.

Ἦνθουν τώρα πλέον φανερὰ ὅτι τὸ κακὸν ἦτο ἔτοιμον νὰ μᾶς ρθᾶσῃ.

Τὴν πρωίαν τῆς 11 Αὐγούστου ἠγέρθην μὲ τὴν προαίσθησιν ὅτι κάτι τι θὰ συνέβαινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ὁ Μιμῆς τὴν ὠρισμένην ὥραν ἦλθε νὰ μᾶς ἐπισκερθῇ. Ἐμείνεν ὀλίγον, πολὺ ὀλίγον, ἀλλ' ὅταν, εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶδα τὴν μητέρα νὰ κρύπτῃ βιαίως κάτι τι.

Ἐνόησα ὅτι ἦτο ἐπιστολή,

Ἡθέλησα νὰ τρέξω τότε πρὸς τὸν πατέρα μου. Οὔτε κὰν διανοήθη νὰ τοῦ εἶπω τι ἐξ ὧσων εἶδον, ἤθελα μόνον εἰς τὸ στήθος ἐκείνου ὅπερ εἶχεν ἀπομείνη ἔντιμον νὰ κρούσω τὴν κεφαλὴν κ' ἐκεῖ ν' ἀφίσω ἐλεύθερα τὰ δάκρυά μου.

Ὁ πατέρας ἀπουσίαζεν.

Εἰσῆλθον εἰς τὸ γραφεῖόν του. Τὰ πάντα ἦσαν τακτικά εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μόνον τὸ τραπέζι τοῦ γραφείου ἄτακτον καὶ φύρδην μίγδην μοῦ προσεῖλκυσε τὴν προσοχήν.

Ἀφηρημένη ἐπορεύθη ἐκεῖ, καὶ ἤρχισα νὰ τακτοποιῶ τὰ χαρτιά του ὅτε τεμάχια ἐσχισμένης ἐπιστολῆς ἐσκορπίσθησαν.

Μοῦ ἐγεννήθη ἡ περιέργεια νὰ τὴν ἀναγνώσω.

Ἐκάθησα πρὸ τοῦ γραφείου, συνήθροισα τὰ τεμάχια καὶ μετ' ὀλίγον ὁλόκληρος ἡ ἐπιστολὴ ἔκειτο πρὸ ἐμοῦ.

Δὲν ὑπῆρχον παρὰ αἱ τέσσαρες πρῶται γραμμαὶ αἵτινες ἔλεγον.

«Μὴ μὲ καταρασθῆτε διὰ τὴν πρᾶξίν μου· ὅπως ἐξοικονομήσω τόσας ἀπαιτήσεις, ἐδάνεισθην, ἐπαίξα χαρτιά, ἔθεσα ξένας ὑπογραφὰς καὶ ἔλαβον χρήματα. Μετ' ὀλίγον θὰ φανερωθῶ, θ' ἀποκληθῶ ἄτιμος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ εἶνε προτιμότερος ὁ θάνατος, αὐτοκτονῶ καὶ μὴ....»

Δὲν ὑπῆρχε τίποτε ἄλλο· ἡ χεὶρ προφανῶς ἔτρεμε καὶ δὲν ἐτελείωσε πᾶν ὅτι εἶχε νὰ γράψῃ.

Ἡγέρθη ἐξ ἄλλος·

Ὁ χαρακτήρ ἦτο τοῦ πατέρα μου.

Θ' αὐτοκτονήσῃ; Ἄ! τὸ μυστηριώδες ἔνστικτον δὲν μὲ ἠπάτα λοιπόν; Ἦτο αὐτό. Θὰ ἔχανα τὸν πατέρα μου. Ἀλλοφροσύνη μὲ κατέλαβε τότε. Ποῦ νὰ ἦνε τὴν ὥραν αὐτὴν; ἐψιθύριζα.

Ποῦ νὰ ἐβιάδιζε φέρων τόσην ἀπογοήτευσιν ἐντός! Εἰς ποῖα πελάγη λύπης καὶ ἀπελπισμοῦ νὰ ἐβυθίζετο ἡ ψυχὴ του. Ἄλλ' ἂν τὴν ὥραν ἐκείνην συνέβαινε τὸ ἀπαίσιον τοῦτο κακόν; Ἄν μακρὰν μου εἰς ξένας χεῖρας, αἰμόφυρτος ἄφινε ἤδη τὴν τελευταίαν του πνοήν; Πατέρα μου, πατερούλη μου, ἀνέκραξα τότε μετὰ πεπνιγμένης φωνῆς, ὡς νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μὲ ἀκούσῃ καὶ τὰ γονατὰ μου ἐλύγισαν ἀκουσίως εἰς τὸ δάπεδον, ἐνῶ λυγμοὶ ἐξήρχοντο τῶν χειλέων μου.

Αἶφνης μία ἰδέα ἐφώτισε τὸν νοῦν μου. Ὁρμησα εἰς τὸν σύρτην ὅπου ἤξευρα ὅτι ἔθετε τὸ περίστροφόν του, τὸ κλειδίον ἦτο ἐπάνω· μὲ τρέμουσαν χεῖρα τὸ ἤνοιξα, διότι ὅλη ἡ ἐλπίς, καρδίᾳς ἀπηλπισμένης, ἐκεῖ συνεκεντρώθη.

Τὸ περίστροφον ἀνεπαύετο ἐντός τῆς θήκης του.

Ἀνέπνευσα. Ἡ ἐλπίς μου καθίστατο ἐδραιωτέρα. Ἴσως ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκτονίας νὰ ἦτο μόνον ἀπλῆ σκέψις, διότι δὲν θὰ κητοκτόνη βεβαίως ἄνευ αὐτοῦ. Ἀνεθάρρησα· καὶ ἐνῶ ἐθεώρουν τὸ κομψὸν περίστροφον μοῦ ἐφάνη τόσον ἤρεμον, τόσο γλυκὺ, ὥστε πρὸς στιγμὴν μοῦ ἤλθεν ὁ πόθος νὰ τὸ ἀσπασθῶ.

Πόση ὥρα παρῆλθεν οὕτως ἀγνοῶ.

Ὅταν ἐξῆλθα τοῦ γραφείου ἦτο ἤδη νύξ.

Ὁ πατέρας εἶχεν ἔλθῃ πρὸ μιᾶς στιγμῆς φέρων ἀρκετάς ἐπιστολάς καὶ διηυθύνθη σύννοσος εἰς αὐτό.

Ἡ καρδία μου συνεσφίχθη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ὑπηρέτρια μᾶς προσεκάλεσεν εἰς τὴν τράπεζαν. Ἦκουσα τὴν φωνὴν τοῦ πατέρα ἡ ὁποία ἀπήντησεν ἤρεμος.

—Τώρα ἔρχομαι!

Οἱ λοιποὶ ἐκαθήσασμεν περὶξ αὐτῆς.

Ἐπὶ ἐν λεπτόν ὑπέστην μαρτύριον. «Θὰ ἔλθῃ ἡ ὄχι ;» ἠρώτα διὰ τῶν παλμῶν τῆς ἡ καρδία μου. Τέλος ἤκουσα τὰ ποθητὰ βήματά του καὶ ὁ πατέρας ἐκάθησεν εἰς τὴν θέσιν του.

Τότε μόνον ὕψωσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν μητέρα μου, μού ἐφάνη πολὺ ἀνήσυχος, πολὺ τετρακαγμένη, μού ἐφάνη ἀκόμη ὅτι, ὑπὸ πλαστὴν εὐθυμίαν, προσεπάθει νὰ φανῇ ἤρεμος.

Ὁ πατέρας ἔπραττεν τὸ αὐτό.

Πρὸς στιγμὴν μοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἐγερωθῶ καὶ νὰ ῥίφθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν, νὰ τοὺς εἶπω ὅτι ἐγνώριζον τὰ μυστικὰ ἀμφοτέρων καὶ ὅτι . . . . .

Ἀλλὰ συνεκρατήθην ἐννόησα ὅτι δὲν ἦτο ἔτι καιρός.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ δείπνου πολλὰκις ἡ μητέρα ἀπέτεινε τὸν λόγον ἡ καὶ ἐδείχθη περιποιητικὴ εἰς τὸν πατέρα μου, ἀλλ' ἐκείνος ψυχρῶς ἀπαντῶν, τὴν ἀπεθάρρυνε.

Ὁ μόνος ὅστις ἐφλυᾶρει ἦτο ὁ μικρὸς ἀδελφός μου λέγων πρὸς τὸν πατέρα.

—Κύττα μπαμπᾶ, κύττα νὰ δῆς πῶς θὰ κάμω ἓνα κοκοράκι μ' αὐτὸ τὸ χαρτί, ἔπειτα θὰ τὸ κάμω ψαράκι, κασετίνα, βαρκοῦλα, καὶ ἔπειτα ἂν θέλω ἔμπορῶ νὰ τὸ χαλάσω καὶ νὰ τὸ κάμω πάλι ἴσιο χαρτί.

Πάντες ἐφαινόμεθα ὅτι ἐπροσέχουμεν εἰς τὴν φλυαρίαν τοῦ μικροῦ ἀδελφοῦ μου, ἐνῶ ὁ νοῦς μας ἦτο πολὺ μακρὰν.

Ἡ δεκάτη ἐσήμεραν.

Ὁ πατέρας ἠγέρθη ἐνῶ ἡ μητέρα στηρίζουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου τὴν εἶδα νὰ φρικιᾷ ἐλαφρῶς.

Ὁ πατέρας ἔκυψε καὶ ἠσπάσθη στοργικῶς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τοῦ υἱοῦ του, ἔρριψε βλέμμα ἀγάπης καὶ πόνου πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ ορθούμενος ἴσως μὴ προδοθῆ, ἐξῆλθε χωρὶς νὰ μοῦ ἀποτείνῃ λέξιν.

Τὸν ἠκολούθησα ἀκροποδητή.

Ἐκάθησε πρὸ τοῦ γραφείου του.

Τὸ παράθυρον ἦτο ἀνοικτόν, καὶ ἐν φωτεινὸν τετραγώνον ἐσχημάτιζε κάτω εἰς τὸ πάτωμα ἡ σελήνη.

Ἐπὶ μακρὸν θεώρησα τὸ φῶς ἐκείνο. Ἐξῶ ἡσυχία πλήρης καὶ αὐτὸς ὁ κήπος ἐφαίνετο λευκὸς ὅλος, ὑπὸ τὸ θεῖον ἐκείνο φῶς. Ἐνα πτηνόν, ἐξυπνήσασαν αἰφνης τοῦ ὕπνου του, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ παραδόξως ἐπὶ τοῦ δένδρου τοῦ κήπου, καὶ ἐπλήρωσε τὸν ἀέρα, μὲ ἓνα τεντίρισμα γλυκὺ, τρελλόν, συνεχές. Δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ κινηθῶ ἤκουα τοῦ πτηνοῦ τὸ ἄσμα, ἔβλεπα τὸ φῶς ἐκείνο, ἐθεώρουν τὸ κατηρὲς πρό-

σωπον τοῦ πατέρα μου, καὶ αἰσθήματα ἀνεξήγητα μὲ κατελάμβανον, ἡσθάνομην χαρὰν καὶ λύπην, τρόμον καὶ ἀγωνίαν. Τότε μοῦ ἐφάνη ὅτι μία πνοὴ διήλθε τοῦ προσώπου μου, καὶ ἀπεδίωξε πάντα φόβον, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἡ μελιχρὰ λάμψις τῆς σελήνης ἤθελεν ἐλπίδας νὰ μοῦ δώσῃ, καὶ ὅτι τὸ γλυκὺ ἄσμα τοῦ πτηνοῦ ἔκραζε πρὸς ἐμέ, θάρρει, ἐσὺ θὰ σώσῃς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σου.

Ὁ πατέρας ἀφοῦ διηυθέτησε πυρετωδῶς τὰ ἐγγραφά του, εἶδα ὅτι ἐξήγαγε τὸ περιστροφόν του καὶ ἤρχισε νὰ γράφῃ μίαν ἐπιστολήν.

Πιθανῶς ἐκείνη τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν πρῶϊαν.

Δὲν ἔμεινε πλέον ἢ ὀλίγη ὥρα· ἦτο καιρὸς νὰ ἐνεργήσω. Ὁρμησα εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ εὔρον τὴν μητέρα θεωροῦσαν ὡς ἀφρημένη τὸν ὠροδείκτην τοῦ ἔκκρεμου.

Ἐστράφη εἰς τὴν θέαν μου τὴν τετραγαμμένην ἀνηγέρθη τρέμουσα καὶ ἐρωτῶσα.

—Τί εἶνε Φώφη! τί τρέχει καὶ εἶσαι ἔτσι;

—Ὁ πατέρας τῆς εἶπα μὲ φωνὴν τὴν ὁποίαν προσεπάθουν νὰ καταστήσω σταθεράν, ὁ πατέρας ἠτύοκτόνησε.

Κραυγὴ σπαρακτικὴ ἐξῆλθε τοῦ στήθους τῆς, καὶ ἐροῖσθη ἐπὶ τοῦ καναπέ. Τὴν ἐπλησίασα· ἤκουσα τοὺς ὀδόντας τῆς συγκρουομένους ἐνῶ ἐψιθύριζε.

—ἠτύοκτόνησε; Θεέ μου, ἠτύοκτόνησε; τί ἔμαθε λοιπόν;

—Δὲν ἔμαθε τίποτε, τῆς εἶπα, ἀλλὰ τὸν ἔφερον εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν τὰ χρέη τὰ ὁποῖα ἔκαμην, ὅπως ἀρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις μας. Καὶ τώρα εἶνε νεκρός. Μὲ ἤκουε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπερμέτρως ἠνεωγμένους, ὡς νὰ ἤθελε νὰ κατανοήσῃ τὸ μέγεθος τῶν λόγων μου, εἰς τὸ βλέμμα τῆς διέκρινα τώρα πλέον τὸν τρόμον, τὴν ἀγωνίαν, τὴν μετάνοϊαν.

—Νεκρός; ὁ Κωστής; ἐψιθύρισε, τέλος συγγνώμην, συγγνώμην· καὶ ἐξέσπασεν εἰς σπαρακτικούς λυγμοὺς κρᾶζουσα. Ἐγὼ τὸν ἐσκότωσα, τὸ γνωρίζω, ἐγὼ, ἐγὼ.

Ἡ μετάνοϊά τῆς ἦτο εἰλικρινής.

Ἐὰν ἔζη; τῆς ἐψιθύρισα τότε σιγαλὰ, θὰ τὸν ἔσωζες;

Νὰ τὸν σώσω; ἀνέκραξεν ἀνεγειρομένη καὶ σφίγγουσα τὴν χεῖρά μου μέγροι θραύσεως, τὸ ἐρωτᾷς; ὦ! τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἶδον τὸ πᾶν διὰ νὰ τὸν σώσω. ὦ! Σοφία! ἐὰν ὁ Θεὸς μοῦ εἶδε αὐτὴν τὴν παρηγορίαν; ἐξηκολούθησε γονυπετῶσα. Ναι, τώρα, τώρα μόνον βλέπω πρὸ ἐμοῦ τὴν χαίνουσαν ἄβυσσον, τώρα βλέπω πόσον ὑπῆρξα ἀκριτος, ἐνοχος, κακὴ. Θέλω νεκρὸν νὰ τὸν ἰδῶ Σοφία, ποῦ εἶνε, εἰπέ μου.

—Συγγώρησέ με τῆς εἶπα τότε, σὲ ἐρόθῃσα· ὁ πατέρας ζῆ ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὅτι σοῦ εἶπα θὰ εἶνε ἀληθές· σπεῦσε νὰ τὸν σώσῃς.

Ζῆ! ζῆ λοιπόν; ἀνέκραξεν ὡς ἀλλοφρονουῦσα. Θεέ μου σ' εὐχαριστῶ ὅτι μοῦ δίδεις καιρὸν νὰ διορθώσω τὸ λάθος μου. Τρέχω. . . ἀλλὰ. . .

—Ἀλλὰ τί; ἠρώτησα.

Ἐδίσταζεν, αἱ λέξεις δὲν ἐξήρχοντο τῶν χειλέων τῆς· ἐπρόκειτο ν'

ἀποκαλύψη, εἰς τὴν θυγατέρα τῆς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μία μήτηρ φυλάσσει με θυσίαν τῆς ζωῆς τῆς.

Ἦτο ἡ τιμωρία.

—Μητέρα τῆς εἶπα τότε, ἐννοήσασα τὸν δισταγμὸν τῆς, διάταξον τί πρέπει νὰ κάμω ὅπως σωθῆς καὶ σύ;

—ᾠ! ναί! ἀνέκραξε, μετ' ὀλίγον, εἰς τὰς ἑνδεκα, ὁ Μιμῆς θὰ ἦνε εἰς τὸν κῆπον. . . . καὶ ἔστη κρύψασα τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν.

—Θὰ τὸν δεχθῶ ἐγὼ μὴν ἀνησυχῆς.

ᾠ ᾤρησεν ἑξαλλος πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πατέρα μου.

Τὴν ἠκολούθησα.

Εἰς τὴν θύραν ἔστη δισταζούσα, θεωροῦσα ἔντρομος ἐκ τοῦ ἀνοίγματος αὐτῆς.

Τὸ πτηνὸν δὲν ἔψαλλε πλέον, ἡ σελήνη μόνον εἶχεν ἤδη ὑψωθῆ πρὸς αὐτὸν καὶ ἠσπάζετο τὸ ὠραῖον μέτωπόν του· ἐκεῖνος ἀνέβλεψε πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἐβέβρωσε ἐπὶ μακρὸν με πικρὸν εἰς τὰ χεῖλη μειδιάμα, ὡς νὰ τὴν ἀπεχαιρέτα διὰ παντός. Τί νὰ ἐσκέπτετο; ὅτι ἐβασανίσθη εἰς τὴν ζωὴν; ὅτι δὲν ἐξεπληρώθησαν αἱ ἐλπίδες του, ὅτι ὑπῆρξε πολὺ δυστυχῆς; ἴσως. . . . Μετ' ὀλίγον ἠγέρθη εἰς τὴν μίαν χεῖρα κρατῶν κηρίον, εἰς τὴν ἄλλην τὸ περίστροφον, διηθύνθη πρὸς τὸ κάτοπτρον.

—Κωστῆ, Κωστῆ, ἀνέκραξε τότε ἡ μητέρα, εἰσερχομένη βιαίως, καὶ ἐκτείνουσα ἱκετιδὰς χειρᾶς, τί θὰ κάμῃς λοιπόν;

ᾠ πατέρας ἐστράφη ἄγριος καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν ἀποφύγῃ πλὴν ἐκείνη τὸν ἐκράτει στερεῶς.

—Ἄφρησέ με, τῆς εἶπεν ἀπωθῶν αὐτήν.

—Σὲ ἐξορκίζω ἀνέκραξε τότε ἐκείνη εἰς τὸ ὄνομα τῶν παιδιῶν σου, καὶ ἐγονυπέτησε.

—Δὲν χρησιμεύω πλέον, ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος μετ' ἀγανακτήσεως.

Συγγνώμην, συγγνώμην.

—Ἐφαγα τὴν προικὰ σου εἶπεν μετὰ πικρίας.

—Θὰ ἐργασθῆς, καὶ θὰ τὴν ἀποκτήσῃς πάλιν, εἶπεν ἡ μητέρα.

—Δὲν δύναμαι νὰ παρέχω ὅτι ζητεῖς.

—Δὲν θέλω πλέον, τίποτε, τίποτε, παρὰ νὰ ζήσῃς.

—Ἐχω χρέη.

—Θὰ τὰ πληρώσῃς.

—Ἄννα εἶσα! ἐσύ; ἠρώτησεν τότε ἐκπληκτος ἐκεῖνος.

—Ναί φίλε μου ἐγώ. Μετενόησα, ὁ κίνδυνος ὁ ἰδικός σου, μοῦ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδα ποῦ ἐπήγαινα καὶ ἐσταμάτησα. Ἄκουσέ με ἔχω τὰ διαμαντικὰ μου, πούλησέ τα, τὰ ἐπιπλα αὐτὰ τὰ πολυτελῆ, ὅλα ὅσα ἔχω ἐδώ συσσωρεύσῃ δώσέ τα καὶ πλήρωσε τὰ χρέη σου, διότι εἶδα ὅτι αὐτὰ δὲν φέρουν τὴν εὐτυχίαν. Εὐτυχία εἶνε, ἡ ἡσυχία καὶ ἡ τιμὴ.

—Καὶ ἡ κοινωνικὴ σου θέσις:

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνδεκάτη ἐσήμανεν· δὲν ἤκουσα περισσότερον, ἔτρεξα εἰς τὸν κῆπον, εἶχον ἐκεῖ νέον καθῆκον νὰ ἐκπληρώσω.

ᾠ Μιμῆς ὄρθιος ἀνέμενεν εἰς τὴν μικρὰν θύραν. ᾠς μὲ εἶδε ἐπα-

ράχθη και ήθέλησε ν' άποσυρθή πλην τον ήμποδισα λέγουσα.

—Κύριε, έρχομαι έκ μέρους τής μητρός μου να σας παρακαλέσω να μη έπαναλάβετε τās έδω επισκέψεις σας.

Υπεκλίθη κάτωχρος και χωρίς να προφέρη λέξιν.

Θέλουσα τότε να έξασφαλίσω έντελώς τήν ήσυχίαν μας, έξηκολούθησα άπερχομένη.

—Τόσον σεις, όσον και ή κυρία θεία σας.

Και τώρα πλέον τρέγουσα άνήλθον εις τό γραφείον. Είδα τήν μητέρα να στηρίζη τήν κεφαλήν εις τον ώμον του πατέρα μου, τότε μειδιώσα και εύτυχής ώρμησα και έγω εις τās άγκάλας των.

(Νοέμβριος 1897)

ΕΥΓΕΝΙΑ Α. ΖΩΓΡΑΦΟΥ

1.

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Ό Κωσταντής πλανέθηκε 'ς τής ξεντειάς τή στοάτα
και δέκα χρόνους έκανε χωρίς να ξαναϊδῆ
τόν τόπο που έπέρασε τὰ πειό γλυκά του νεύατα
και τή γυναίκα π' άφησε μ' ένα μωρό παιδί.

Μα μιάν αύγήν σπικώθηκε μ' επιθυμιά μεγάλη
και κατεβαίνει 'ς τό γιαλό με γέλια και χαρά
να φύγη από τήν ξεντειά και να γυρίση πάλι
'ς εκείνην που τον καρτερεί και που τον λαχταρά.

Φθάνει 'ς τή χώρα και ρωτά, κανένας δέν του λέει.
φθάνει 'ς τό σπίτι βιαστικά τό ταίρι του να 'δῆ,
βροίθει 'ς τήν πόρτα ένα παιδί που πικραμένο κλαίει,
άγορί άγγελοκάμωτο, δέκα χρόνων παιδί.

—Τ' έχεις παιδάκι μου και κλαίς με δάκρυα πικραμένα;
ποιός σ' άφησε παντέρημο 'ς τους δρόμους όρφανό;

—Μ' έξέχασ' ό πατέρας μου ό Κωσταντής 'ς τὰ ξένα
κ' ή μάνα μου παντρεύθηκε μ' έν' άλλο χωριανό.